

Kıyak Sözcüğü Üzerine

Serpil SOYDAN
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
ssoydan@ohu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7180-8769

Araştırma Makalesi

DOI: 10.31592/aeusbed.662929

Geliş Tarihi: 21.12.2019

Revize Tarihi: 05.05.2020

Kabul Tarihi: 26.05.2020

Atf Bilgisi

Soydan, S. (2020). Kıyak Sözcüğü üzerine. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 437-448.

ÖZ

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araç, kendine ait kanunlar içerisinde gelişen, yaşayan canlı bir varlık, toplumun en önemli kültür taşıyıcısıdır. İnsanın hem kendini ifade etmek hem de dış dünyayı anlamak ve anlamlandırmak için kullandığı dil içerisinde yer alan sözcüklerin geçmişten günümüze ifade ettiği pek çok anlam vardır. Anlam, bir kelimedenden, bir sözden, bir davranış ve olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşüncedir. Bu çalışmanın amacı, kıyak kelimesinin etimolojik açıdan incelenmesi ve geçmişten günümüze sözlüklerdeki anlamlarının verilmeye çalışılmasıdır. Kıyak sözcüğü, kıy- fiil kökünden +Ak eki ile oluşan isimdir. Eski Türkçede -GAK şeklinde olan -Ak ekinin, Batı Türkçesine geçerken ekin başındaki g- ünsüzü düşer. Kıyak sözcüğü, geçmişten günümüze anlam değişmelerine uğrayan kelimelerden biridir. Bu anlam değişmelerini tespit edebilmek için, Divânü Lugati't- Türk Sözlüğü (DLT)'nden Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'e kadar tarihî dönemlere ait pek çok sözcük incelenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde DLT'de "et suyu, tereyağı, kaymak" anlamında tespit edilen kıyak sözcüğüne; Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü (EUTS), Kıpçak Türkçesi Sözlüğü (KTS), Harezmi-Altınordu Türkçesi Sözlüğü (HATS), Eski Türkçenin Grameri (ETG), Kutadgu Bilig (KB)'de rastlanmamaktadır. Türkçede Kelime Yapma Yolları (TKYY) adlı eserde kıyak kelimesi için, zalim anlamı verilir. Türkçe Verintiler Sözlüğünde, kıyak kelimesi için Türkçe Sözlük'te geçen şu anlamlar verilir: 1. Benzerlerinden üstün olan, çok güzel, mükemmel. 2. Güzel, biçimli, yakışıklı, düzgün giyimli. 3. Kıyıcı, zalim, gaddar. 4. Hoşgörü, ayrıcalık tanıma. Bu sözcük aynı zamanda deyim olarak da kullanılmıştır. Bugün de bu kullanım devam etmektedir. Birine kıyak yapmak, maddi-manevi destek olmak gibi. Derleme Sözlüğünde ise diğer sözlüklerde verilen anlamlarının yanı sıra; "çayır; tatlı, ağır söz; insan dışkı; az açık." gibi anlamları bugün de halk ağzında yaşamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kıyak, anlam, etimoloji, Divânü Lugati't- Türk, Türkçe sözlük.

On The "Kıyak" Word

ABSTRACT

Language is a means of agreement between people, a living entity that develops within its own laws, is the most important cultural carrier of society. There are many meanings that the words in the language that people use to express themselves and to understand and make sense of the outside world express from past to present. Meaning, what is understood from a word, a behavior and a fact is the thought that reminds them. The aim of this study is to give etymological analysis of the word Kıyak and its meanings in dictionaries from past to present. Kıyak is the name formed by the kıy- verb stem+ Ak suffix. In the old Turkish -GAK shaped suffix of the AK. Kıyak word, from past to present, is one of the words that have undergone changes in meaning. Many words belonging to historical periods from DLT to Turkish Dictionary have been examined. When evaluated in general, DLT'de "broth, butter, cream" is determined in the sense of "Kıyak" word; EUTS, KTS, HATS, ETG, KB are not found. In the work named TKYY, for the word "Kıyak", the cruel meaning is given. In the Turkish Sender Dictionary provides the following meanings in the Turkish Dictionary for the word Kıyak: 1. It is very beautiful. 2. Beautiful, handsome, neatly dressed. 3.monster. 4. Tolerance, privilege recognition. This word is also used as an idiom. Do somebody a great favour, financial-moral support as. In the Collation dictionary, in addition to the meanings given in other dictionaries; "meadow; dessert; high words; human excrement; half open." These meanings still exist today in the oral dialect.

Keywords: Kıyak, meaning, etymology, Divânü Lugati't- Türk, Turkish language.

Giriş

Dil, insanlar arasında iletişim kurmayı sağlayan, kuralları olan, geçmişten günümüze aktarılan zengin bir kültür hazinesidir. İnsanoğlu dili, yalnızca konuşabilmesi, düşündüğünü başkalarına iletebilmesi için değil, dış dünyayı anlamak ve anlamlandırmak için de kullanmıştır. İnsanın hem kendini ifade etmek hem de dış dünyayı anlamak ve anlamlandırmak için kullandığı dil içerisinde yer

alan sözcüklerin geçmişten günümüze ifade ettiği pek çok anlam vardır. Anlam, Güncel Türkçe Sözlük (GTS)'te “Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış ve olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mânâ, mazmun, valör.” olarak ifade edilir. Aksan'a göre anlam (2016, ss.61), “Dilde birer gösterge niteliğiyle yer alan, insanın dünya bilgisine dayalı birtakım belirleyicileri bulunan sözcüklerin belli bir bağlam ve belli bir konu içinde ilettikleri kavramdır.” Korkmaz, GTS'de (2010, ss.18) anlamı, “Kelimenin tek başına ya da söz içindeki öteki öğelerle bağlantılı olarak zihinde yarattığı kavramlardan her biri.” olarak tanımlamaktadır. Palmer (2001, ss.13-15), anlam teriminin herkes tarafından bilinen bir terim olduğunu, sözlüklerde bu terimin farklı birçok anlamının bulunduğunu, bu terimin genel kullanımlarına bakmakla, anlam çalışmalarında pek bir ilerleme kaydedilemeyeceğini, anlamın ne olduğu ve olması gerektiği belli bir akademik veya bilimsel disiplin çerçevesinde anlaşılmaya çalışılması gerektiğini ifade eder. Düşüncelerin dille aktarılmasında ve dili kullananların çevreyi anlamlandırmasında sözcükler, gramatik yapılar ve edimsöz aletleri vardır:

“Dil içinde her dönemde kullanılan gramatik yapılar, sözcükler, kültürün aynasıdır. Toplumun sahip olduğu kültürel değerleri, dilin özelliklerini, anlatım gücünü araştırmak, onun zenginliklerini ortaya koyabilmek için en eski dönemlerden günümüze kadar gelip devam eden yazılı eserleri incelemek ve bu eserlerdeki söz varlığını ve bu söz varlığının anlatım açısından gösterdiği gelişmeleri, kazandıklarını ve kaybettiklerini ortaya koymak önemlidir.” (Aksan, 2013, ss.13,45).

Bu makale, düşüncelerin ve dış dünyanın anlamlandırılmasında kullanılan dilin söz varlığındaki gelişmeler ile bir toplumun söz varlığı ile kazandıklarını ve kaybettiklerini gösteren sözcüklerden biri olan “kıyak” sözcüğünün, geçmişten günümüze kadar tarihî dönemlere ait pek çok sözlük ve eserdeki anlamları ve etimolojisi üzerinde inceleme ve değerlendirme çalışmasıdır.

Yöntem

Çalışma, “kıyak” sözcüğünün etimolojisi ve geçmişten günümüze anlam alanlarını ortaya koymak için tarama modeline dayalı olarak geliştirilmiştir. Tarama modeli, geçmişte ve bugün varolan bir durumu değiştirmeden var olduğu şekliyle ortaya koyan yöntemdir. Bu modelde araştırmacı geniş bilgi içeren verilere ulaşıp değerlendirme imkânına sahiptir.

Bu çalışmada, kıyak sözcüğüne ilişkin verileri toplamak ve geçmişten günümüze kadar geçirdiği ses, şekil ve anlam olaylarını verebilmek için tarihî dönemlere ait sözlüklerle günümüz Türk dili sözlükleri ve gramer eserleri taranıp incelenmiştir. Kıyak sözcüğü ve bu sözcüğün geçmişten günümüze anlam alanları değerlendirilmeye ve etimoloji incelemesi yapılmaya çalışılmıştır.

Verilerin analizinde, kıyak sözcüğünün etimolojisi için gramer kitapları ve etimoloji sözlükleri; sözlüklerdeki anlamları için, tarihî ve günümüz Türk dili sözlükleri incelenerek, sözcüğün o dönemlere ait kullanıldığı anlamları ve yer aldığı sayfa numaraları sözcüğün hemen yanına yazılmıştır.

Kıyak sözcüğüne ilişkin anlamları vermek için kullanılan sözlüklerin isimleri metin içinde verilirken şu şekilde kısaltmalar yapılmıştır: Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü (ATS), Divânû Lugati't-Türk Sözlüğü (DLT III), Eski Türkçenin Grameri (ETG), Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü (EUTS), An Etimological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish (EDPT), Gülistan Tercümesi (GT), Gramer Terimleri Sözlüğü (GTS), Harezmi-Altınordu Türkçesi Sözlüğü (HATS), Kutadgu Bilig (KB), Karahanlı Türkçesi Sözlüğü (Kts) (Kitabu'l- İdrâk Li-Lisâni'l-Etrâk (Kİ), Karahanlı Türkçesi Sözlüğü (Kts), Kıpçak Türkçesi Sözlüğü (KTS), Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü (KTTS), Kumuk Türkçesi Sözlüğü (KMTS) Mukaddimetü'l- Edeb (ME), Muhabbetname (MN), Resimli Türkçe Kamus (RTK), Türkçede Kelime Yapma Yolları (TKYY), Türkçe Verintiler Sözlüğü (TVS), Tarama Sözlüğü (TaS), Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l- Lügati't- Türkiyye (TZ), Derleme Sözlüğü (DS).

Kıyak

Sözcükler, yaşamlarını dil içinde devam ettirirken insanlar gibi toplumda yaşanan siyasi, sosyal ve kültürel karışma ve kaynaşmalar neticesinde değişmelere uğramışlardır. Sözcüklerdeki bu

değişmeleri, ses, şekil ve anlam yönüyle ifade etmek mümkündür. Bu çalışmada da dilimizde hâlen yaşayan pek çok sözcükten biri olan “kıyak” sözcüğünün, önce etimolojik yapısı ile sözcükteki -Ak ekinin özelliği ve tarihî ve çağdaş Türk lehçelerinde kullanılma şekilleri, daha sonra sözlüklerde yer alan kök anlamı ve sözcük anlamı değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Geçmişten günümüze dilimizde yaşayan “Kıyak” sözcüğündeki “-Ak” eki için, Ergin (2009, s.188) şu açıklamaya yer verir:

“+Ak ekinin Eski Türkçede +GAK şeklinde olduğunu, Batı Türkçesine geçerken ekin başındaki g ve ğ'nın düştüğünü ve eskiden beri işlek olan bu ekin, fiilin gösterdiği hareketi çokça yapanı, olanı, yapılanı, o hareketin yapıldığı yeri, âleti, o hareketle yapılan şeyi, fiilin tesirinde kalan çeşitli nesnelere ifade ettiğini belirtir: döneke, ürkek, korkak, konak, yatak gibi.”

Banguoğlu (1998, s.230):

“-Ak eki için, -ge- > -e- fiillerinin eski bir -ik sıfat-fiilinden kopmuş bir birleşik ek olmalıdır: kaç-ga-k > kaç-gak > kaç-ak gibi. Ayrıca, zaten bu ekle yapılmış türlü anlamda sıfatlar ve adlardan birçoğu Eski Türkçeden dilimize damak seslerini düşürerek gelmişlerdir: kurgak > kurak, yapurgak > yaprak, emgek > emek gibi. Ek, fiilden karakter gösteren aşağılayıcı berkitme sıfatları yapar ve kıyak örneği ile birlikte döneke, kaçak, korkak, yedek, binek gibi örnekler de görülür. Bunun dışında fiilden mekân adları (yatak, konak, barınak vb.), aygıt ve organ adları (bıçak, ölçek, tırnak vb.), yalın ve çeşitli yoğun adlar (sürek, sorak, yumak, yığınak, dokunak vb.) da oluşturur.” şeklinde ifade eder.

Gabain (1988, s.52), -gAk / -gUk eklerine içkek “vampir”, yulgak “ aydınlık, ışık”; kazguk “kazık”, turguk “direk”, arkag “mekik ipeği, atkı” (ar- “dolaşmak” örneklerini vermiş ve “ön sesi “k”, son sesi “g” olabilir mi? “daima yapan” (muhtemelen -g°k ve k°g, farklı anlamları olan farklı ekler olabilir; bunların hepsi de sık değildir.) açıklamasını yapar.

Eraslan (2012, s.105), -gAk / -kAk ve Hacıeminoğlu (1996, s.19-21), -GAK /-Ak ekinin seyrek kullanılan fiilden isim yapma eki olduğunu belirtir. Arkag “mekik”, içkek “içen, şeytan”, orgak “orak”, turgak “kapıcı, nöbetçi”, biçek “bıçak” örneklerini verir. Gülsevin (2011, 135), -Ak eki başlığı altında, Eski Türkçedeki -GAK ekinin, EAT'deki şekilleriyle karışmış olduğunu belirtir ve “dilek, turak, tayak.” sözcüklerini örnek verir.

Özkan, Türk Lehçeleri Grameri (2007, s.106) ve Gagavuz Türkçesi Gramerinde (1996, s.111), “-Ak” ekinin fiille ilgili her türlü nesne ve araç ismi yaptığını belirtir. Geniş bir işleklik alanı olduğunu ifade eder ve şu örnekleri verir: “konak, dernek, tutak vb.”

Kalsın (2013, s.102), -GAK ekinin fiilin yaptığı hareketi sıkça yapanı, yapıldığı yeri, aleti ve fiilin etkisinde kalan çeşitli nesnelere karşıladığını, Eski Türkçede de kullanımına rastlandığını örneklerle verir: yumgak “yuvarlak, yumak.”, turguk “direk.” gibi.

Kara (2007, s.251., 2005, s.81-83), Türkmen Türkçesinde; Ergönenç (2007, s.631) Nogay Türkçesinde; Dilek (2007, s.1022), Altay Türkçesinde, “-Ak / -k” ekinin fiilden sıfat yapmasının dışında; alet, eşya ve yer isimleri de yaptığını; Öztürk (2007, s.302), Özbek Türkçesinde “-Tq / -Êk”; Ersoy (2007, s.373), Yeni Uygur Türkçesinde, “-q, -k, -aq, -Êk, -uq, -ük” şeklinde kullanılan ekin, fiilin gösterdiği hareketin sonucunu veren isim ve sıfatlar türettiğini ve tirÊk “destek”, ürkÊk “endişeli” gibi örneklerde görüldüğünü; Tamir (2007, s.443), Kazak Türkçesinde; Uygur (2007, s.560), Karakalpak Türkçesinde, bu fiilden isim yapım ekinin “-aq /-ek” şeklinde kullanıldığını belirtir ve “qorgaq, oraq” gibi örnekleri verir.

Çengel (2007, s.503; 2017, ss.136-139) ve Gülensoy (2016, ss. 115-118), Kırgız Türkçesinde, “-Ak / - Ok; - GAK /- GOK” şekliyle karşılaşılan bu ekin kullanımına, ötok “dağ eteğindeki çukur”, turak “durak”; bezgek “sıtma”; sor-gok “doymaz” gibi örnekleri gösterirler.

Yüksel (2007, s.830), Kırım-Tatar Türkçesinde; Tavkul (2007, s.899), Karaçay- Malkar Türkçesinde; Pekaçar (2007, s.968) Kumuk Türkçesinde, “-aq / -ek; -q / -k” eklerinin, araç-gereç; soyut-somut isimler, yer isimleri ve fiilde gösterilen hareketi alışkanlık hâline getiren sıfatlar türettiğini belirtir. Arıkoğlu, ekin, Hakas Türkçesinde, “-h, -k, -ih, -ik”; Tuva Türkçesinde (2007, s.1166), “-k, -Ik / -Uk”; Kirişçioglu (2007, s.1245), Saha Türkçesinde, “-ax / -ex; -iax / -iex; -x” şeklinde kullanılıp, alet ismi ve sıfat yaptığını, Ersoy (2007, s.1297) ise ekin, Çuvaş Türkçesinde, “-AkAn” şeklinde olup, şimdiki zaman sıfat-fiil ekini karşıladığını ve kalıcı isimler yaptığını ifade eder.

Öztürk (2010: 40), “-GAK / -Ak” ekinin fiil kök ve gövdelerine gelerek nesne isimleri türettiğini belirtir. Tarihî dönemlere ait incelenen pek çok sözlükte “kıy-“ fiil köküyle ilgili pek çok anlama karşılaşılmaktadır. Bu anlamlar şöyledir:

“kıy- “sözden dönmek; kıyılmak, eğrilemesine doğramak.” Divânu Lugati’t-Türk Sözlüğü (DLT) (s.246), An Etimological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish (EDPT, 1972, s.676), kıy- “kesmek, öldürmek; bir şeye cesaret etmek.” (Erdal, 1991, s.665), (Özyetgin, 2001, s.533); Kutadgu Bilig (KB)’de (1979, s.2876), kıy- “kıymak; dönmek; süzmek.””

Eski Türkçenin Grameri (ETG)’nde ise (1988, s.280), kıyıl- fiili “bir tarafa eğilmek” anlamındadır. Harezmi-Altınordu Türkçesi Sözlüğü (HATS)(2012, s.322)’nde, kıy- fiili (1) “yapmak” Mukaddimetü’l-Edeb (ME)(15/7); kıy- (2) “kıymak, acımayıp kesmek.” Muhabbetname (MN) (20/11); Gülistan Tercümesi (GT)(1989, s.299)’nde de Muhabbetname (MN) ile aynı anlamda, Kumuk Türkçesi Sözlüğü (KMTS) (2011, s. 264)’nde ise bu sözlüklerde verilen anlamların dışında, “aşılmak, aşı yapmak, palavra savurmak.” anlamlarında kullanılmıştır.

Kıpçak Türkçesi Sözlüğü (KTS)(2007, s.146)’nde, kıy- fiili ile ilgili eserlerde tespit edilen beş anlama yer verilmiştir. Bu eserler ve eserlerde yer alan anlamları şöyledir: “dikmek; bir şey hakkında cesaret etmek.” Kitabu’l- İdrâk Li-Lisâni’l-Etrâk(Kİ); “ihamet etmek; kıymak, küçük parçalara ayırmak.” Et-Tuhfetü’z-Zekiyye Fi’l- Lügati’t- Türkiyye (TZ); “acımayıp öldürmek.” Gülistan Tercümesi (GT).

Ancak “kıyak” kelimesine bu sözlüklerde ve Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü (EUTS)’nde (2011, s.177) rastlanmamıştır. Kıy “sınır, hudut, mahalle.” anlamında isim şeklinde verilmiştir. Atalay (1970)’in, Abuşka Lügati ile Eren (1999)’in, Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğünde bu kelimeye rastlanmamıştır. Nişanyan (2012: 326)’in, Sözlerin Soyağacı adlı sözlüğünde, “kıyak” kelimesi için “kıyıcı, gaddar; güzel, yakışıklı (argo)” anlamları verilir.

DLT (III- 32-3)(1999: 324)’ de kıyak kelimesi “et suyu, tereyağı, kaymak” anlamları verilir ve kaymak maddesine gönderme yapılır. Bu maddede kelimenin anlamı (1999: 284) “kaymak” olarak verilir. Bu sözcük DLT’deki anlamıyla Karahanlı Türkçesi Sözlüğü (Kts)(2012: 424)’nde de yer almaktadır. Ayazlı (2017: 166)’nın çalışmasında, “kıyık veya kıyak” kelimesiyle karşılaşılmaz ancak kaymak “kaymak” sözcüğüne yer verilmiştir.

Altaylı’nın Azerbaycan Türkçesi Sözlüğünde (ATS)(1994:520), kıyak sözcüğüne rastlanmamış, ancak “gıyığ” sözcüğü başlığı altında iki anlama yer verilmiştir: “torba, çuval vs. dikmek için kullanılan iri iğne; çuvaldız.” ve “ gözleri kısık, kısılmış hâlde”.

Gülensoy, Türkçe Türkçesinde Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (TTSKBS)’nde kıyak kelimesi için, OT.’deki anlamları çok farklıdır. Kıyak “et suyu yağı, tereyağı, kaymak” anlamlarında DLT’de bulunduğunu belirtir. Örnek cümle şöyledir: “Bışırılır yakrı kıyak / Toşgurur yogrı çanak.” Türkmençe, Kazakça, Kazan-Tatar Türkçesinde kıyak; Çağatay ve Tarançi Türkçesinde kıyak, Moğolcada kıyag şeklinde geçtiğini belirtir (TTSKBS, 2011, s.521).

Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü (KTTS)’nde (2015, s.291) kıyak “soğan, sarımsak ve benzerlerinin uzun dar yaprağı.” anlamında yer almaktadır. Kumuk Türkçesi Sözlüğü (KMTS)’nde

(2011: 263), kıyak sözcüğüne rastlanmamıştır. Gıyık başlığı altında “eğri, eğik; inatçı; taviz vermez, direnen.” anlamlarına yer verilmiştir.

Besim Atalay (1946, s.68), Türkçede Kelime Yapma Yolları (TKYY) adlı eserinde kıyak kelimesi için, aslında zalim anlamındadır. Bugün bambaşka bir anlamda kullanılmaktadır, şeklinde açıklama yapar.

Tarama Sözlüğü IV (TaS IV)’de, kıyak kelimesi için kıyık (I) (kıyak) başlığı altında “kıyıcı, yırtıcı, zalim, gaddar, hunhar.” anlamları verilmektedir. Örneği şöyledir: “Avcı doğan yani kıyık ola.” Şamil-ü’l-Lûga (Şamil. XVI.424) (TaS IV, s.2529), “Avcı ve kıyık doğan ki şikârın kaçurmaya...” Et-Tuhfetü’s Seniyye (Deş. XVI.319-2) (TaS IV, s.2529) örnekleri verilir. Tarama Sözlüğünde kıyık (II) başlığı altında, “binmiş, üzerine yatmış” anlamında şu örnek verilir (TaS IV, s.2529): “Ayakta baş barmak sebbâbe üzerine kıyık olmak.” Babusü’l-Vâsıt(Bab. XVI.2, s.273) (TaS IV, s.2529).Tarama Sözlüğünde kıyık kelimesinin üçüncü anlamı için, “küçük çuvaldız, yorgan iğnesi” (TaS IV, s.2529) açıklamaları verilir. Örnek şöyledir: “Teğelti dikecek demür iğneye denir, çuvalduzdan küçük olur. Bizim diyarlarda ana kıyık tabir ederler.” (Bürhan-ı Katı’Tercümesi) (Bürh. XVIII-XIX. 52) (TaS IV, s.2529). Kelime yapım eki almış şekliyle kıyıklık olarak kullanılır. Kıyıklık “kıyıcılık, insafsızlık.” anlamlarındadır (TaS IV, s.2530). Örnek: “...Melik beni kığırdı ve eyitti: Uşbu vâkıada maslahat ne görürsün? Ben eyittim kim: Bizim üğü çerisine takatımız yoktur kim karşı duravuz kim buların savaştta alplığı ve kıyıklığı artuktur.” Kelile ve Dimne (Kel. XIV.110)(TaS IV, s.2530).

Ancak kıyık (I) (kıyak) başlığı altında verilen kelime ile kıyık (II) ve kıyık (III) başlığı altında anlamları verilen kelimeler aynı kökten türemiş iki farklı kelime olarak değerlendirilmesi yanlış olmasa gerektir. Çünkü kıyık kelimesi, Derleme Sözlüğü (DS) Cilt VIII ve Cilt XII’ de Tarama Sözlüğünde verilen anlamlarının dışında 5-17 arasında değişen farklı anlamları vardır. Kıyak kelimesinin kıyık kelimesi ile aynı kökten türemiş iki farklı kelime olduğu düşünüldüğü için kıyak kelimesinin DS’deki anlamları verilmiş, ancak “kıyık” kelimesinin anlamları burada verilmemiştir. DS Cilt VIII’de:

“Kıyak (I): “Güzel, biçimli, yakışıklı, düzgün giyimli.” (Afyon, Akse-Uşak, Bağlılı *Gelendost - Isparta, Honaz, Söğüt-Denizli, Eymir *Bozdoğan -Aydın, *Bornova, *Torbalı, *Urla, *Bergama - İzmir, *Alaşehir-Manisa, *Susurluk, *Edremit -Balıkesir, Fili *Biga-Çanakkale, Karamanca *Gediz-Kütahya, Selimköyü *Gölpazarı-Bilecik, Bozan-Eskişehir, *Kandıra-Kocaeli, *Akyazı ve çevresi, Sakarya,*Kurşunlu-Çankırı*İskilip Çorum, *Havza, Mahmutbeyli *Kavak-Samsun, Ezine, *Merzifon ve köyleri -Amasya-Tokat ve köyleri, Kuz *Ünye, Bayadı -Ordu-Trabzon-Rize, Çayağzı, *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç -Artvin-Hatay, *Koyulhisar- Sivas, İncirli, Topaç, Yozgat, *Kayaş - Ankara*Pınarbaşı ve çevresi, Kayseri, Bahçeli *Bor - Niğde, *Ermenek -Konya, Kızıloba *Silifke, *Mut ve köyleri, Civanyaylağı-İçel, Çomaklıderde *Korkuteli, *Elmalı, Antalya, Ahiköy-Muğla, Edirne *Lüleburgaz -Kırklareli, *Saray, İncik-Tekirdağ). Kıyak (II): “Sazlık yerlerde biten, hayvanların çok aç kalmadıkça yemediği, kalın ve kuruduğu zaman yanları keskinleşen bir çayır otu.” (Kurtköy *Altıntaş, Zemme -Kütahya). Kıyak (III): “Çok tatlı.” (Niğde). Kıyak (IV): “Okkalı, ağır (söz, davranış için): Kıyak bir küfürdü.” (*Mudanya -Bursa). Kıyak (V): “İnsan dışkısı, pislik.” (Ömerhacılı *Kaman -Kırşehir) (Cilt 8), kıyak (VI): 1. “Vurucu, kırıp dökücü.” (Hatay), 2. “Yiğit, yürekli.” (Hatay), kıyak (VII) [-> kıynaşık (I)]: “Az açık, aralık.” (*Bor-Niğde), kıyak: “güzel.” (Körküler *Yalvaç-Isparta) anlamları verilir.”

Karaağaç (2008, s.506), Türkçe Verintiler Sözlüğünde, kıyak kelimesi için Türkçe Sözlük’te geçen şu anlamları verir: 1. Benzerlerinden üstün olan, çok güzel, mükemmel. 2. Güzel, biçimli, yakışıklı, düzgün giyimli. 3. Kıyıcı, zalim, gaddar. 4. Hoşgörü, ayrıcalık tanıma. Karaağaç (2008, s.506) bu kelimenin:

“Çincede keyake, geiyakeqin kıyak, giyek, keman; Farsçada kıyak kavak, Rusçada kuik kadın süsü, duvak, Ermenicede kıyak güzel, mükemmel, çok iyi, yararlı., Bulgarcada kayak güçlü ve sağlıklı adam; kıyak, kayaklıya korkusuz, yılmaz; kıyak, kıyık önemsiz, işe yaramaz ve değersiz şey; Yunancada kiakis atılan, yiğit; kiaklikkin yiğitlik anlamlarında kullanıldığını belirtir.”

Tietze (2016, s.296), kıyak (I) kelimesi için, “vurucu, kırıp dökücü, zalim, hunhar; yiğit, yürekli” (DS, s.2854-2855 ve TS, s.2529) anlamlarını verir. Örnek şöyledir: “Bunları en ziyade

yıldıranlar kıyaklar idi.” Ayrıca Tietze (2016, s.296), argoda kıyak (II), “iyi, hoş, üstün.” anlamlarında kullanıldığını belirtir. Örnek olarak; “Kıyak plan değil mi?” cümlesini verir. Resimli Türkçe Kamus (RTK) (2011, s.255)’ta, kıyak kelimesi için:

“Esirgemeyen, kıyan, gaddar.” anlamının yanı sıra “şedit, cesur.” veya “fevkalâde” anlamlarını da verir. Kamus-ı Türkî’de (1995, s.1122) kıyak kelimesinin kıy- fiilinden geldiği belirtilir ve şu anlamlar verilir: 1.Esirgemeyen, gaddar, merhametsiz anlamı ile ilgili sıfat olarak kullanılan şu örnekler verilir: Pek kıyak adam.2. Şiddetli, cesur. Örnek: “Kıyak kahraman idi.” 3. Aşırı fevkalade, mübalağalı. Örnek: “güzel, kıyak bahadır. Kıyak zengin.” Ayrıca zarf olarak kullanımı, şekli ve anlamları şöyledir: 1.pek, ziyade, raëna. Örnek: “Kıyak oynuyor, koşuyor.” 2. Merhametsizce, esirgemeksizin. Örnek: “Kıyak gidiyor.” anlamları ve örnekleri verilir.

Türk Dil Kurumu’nun Atasözü ve Deyimler Sözlüğünde (2019), (birine) kıyak yapmak: “argo, maddi ve manevi destek olmak, yardım etmek”: ‘O kadar uzatmayalım bu işi, sana bir kıyak yapalım.’ T. Yücel; kıyak geçmek (çekmek): “maddi ve manevi destek olmak.”, kıyak kaçmak: “argo, çok uygun düşmek, yakışık almak.” anlamlarında verilir. Güncel Türkçe Sözlük’te (2019) bu kelimeyle ilgili verilen anlamlar ise şöyledir:

“1. sıfat.“Benzerlerinden üstün olan, çok güzel, mükemmel”: “Kıyak bir koşu atı. Kıyak bir söz.” 2. isim.“Hoşgörü, ayrıcalık tanıma.” 3. sıfat. teklifsiz konuşmada, halk ağzında. “Güzel, biçimli, yakışıklı, düzgün giyimli.” 4. sıfat. teklifsiz konuşmada, halk ağzında “Kıyıcı, zalim, gaddar: “Hırsızların en kıyağı, kaçakçıların en gözü karası hep burada.” Necip Fazıl Kısakürek.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Kıyak sözcüğü, kıy- fiil kökünden +Ak eki ile oluşan isimdir. Kıy- köküyle ilgili tarihî dönemlere ait eserlerde ve sözlüklerde, “sözünden dönmek; cesaret etmek; kesmek, küçük parçalara ayırmak; dönmek; süzmek; yapmak; dikmek; ihanet etmek.” gibi pek çok anlamla karşılaşılmıştır. Kıy-fiili üzerine gelen -Ak ekinin ise, alet, eşya, nesne, soyut-somut isimler, yer ve organ isimleri, sıfatlar yaptığı görülmektedir. Aynı zamanda deyim ve argo sözcük olarak dilde yaşamına devam ettiği de ifade edilebilir.

Kıyak sözcüğü geçmişten günümüze anlam değişmelerine uğrayan kelimelerden de biridir. DLT’den Türkçe Sözlük’e kadar tarihî dönemlere ait pek çok sözcük incelenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde, DLT’de “et suyu, tereyağı, kaymak” anlamında tespit edilen bir sözcüktür. EUTS, KTS, HATS, ETG, KB’de kıyak sözcüğüne rastlanmamıştır. Ancak Karahanlı Türkçesi Sözlüğü ve Ayazlı’nın Sarı Uygurcanın Grameri ve Eski Türkçe ile Karşılaştırmalı Söz Varlığı eserinde DLT’deki anlamıyla karşılaşılmıştır. Bu sözcüğün, “zalim, kıyıcı, gaddar; insan dışkısı; pislik, ihanet etmek ” anlamıyla, TKYY, TVS, TS, GTS, RTK, KTS, DS ile Tietze ve Nişanyan’ın sözlüklerinde yer aldığı görülmektedir. Ayrıca sözcüğün olumsuz anlamının dışında pek çok sözlükte (Türkçe Verintiler Sözlüğü, DLT, Kts, KTS, DS, GTS, RTS, TTSKBS, Atasözü, Deyimler Sözlüğü gibi) “çok güzel, yakışıklı, mükemmel, cesur, yiğit, hoş görü, fevkalade, çayır otu, kaymak, tereyağı, çok tatlı vb.” olumlu anlamlarda da kullanıldığı görülmektedir.

Kıyak sözcüğü, aynı zamanda deyim olarak da kullanılmıştır. Bugün de bu kullanım devam etmektedir. (birine) kıyak yapmak: “maddi ve manevi destek olmak.”; kıyak kaçmak: “argo, çok uygun düşmek, yakışık almak.” anlamlarında kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca sözcüğün TVS’de, Çince, Farsça, Rusça, Ermenice, Bulgarca, Yunanca gibi farklı dillere geçtiği ve bu dillerde, alet (keman), ağaç (kavak), kadın eşyası (duvak), soyut-somut isim (iyi; güzel; yiğit) ya da sıfat (korkusuz, güçlü adam) olarak kullanıldığı görülmektedir.

Derleme Sözlüğünde, diğer sözlüklerde verilen anlamlarının yanı sıra; “çayır; tatlı (tatlı vb. yiyecek için); ağır söz; insan dışkısı, pislik; az açık; aralık.” gibi anlamları verilmiştir. Bu anlamlar hâlâ halk ağzında yaşamaktadır. KTTS’de kıyak kelimesi için verilen “soğan, sarımsak ve benzerlerinin uzun dar yaprağı.” anlamının, Derleme Sözlüğünde Kütahya-Kurtköy yöresinde geçen “... kalın ve kuruduğu zaman yanları keskinleşen bir çayır otu.” anlamına yakın anlamda kullanıldığı görülmektedir.

DLT'deki "et suyu, tereyağı, kaymak." anlamı bugün için yaşamamaktadır. Sadece DLT'deki bu anlama yakın anlam olarak Niğde ağızında şekeri fazla olan tatlılar için "kıyak" ifadesi kullanıldığı görülür.

Kıyak ile kıyık sözcüğünün, bazı sözlüklerde birbirinden farklı anlamlarının verilmiş olması, iki sözcüğün aynı köke dayalı iki farklı kelime olduğu düşüncesini zihinlerde oluşturmaktadır. Ancak bazı sözlüklerde (Tietze, Resimli Türkçe Kamus, Türkçe Kelime Yapma Yolları, Kumuk Türkçesi Sözlüğü gibi) her iki kelimenin aynı ya da yakın anlamlarda kullanıldığı da görülmektedir.

Bu hususta, sonuç olarak, kıyak kelimesinin ya ses değişikliğine uğrayarak lehçe ve ağızlarda kıyık şeklinde kullanıldığı ya da her iki kelimenin anlam olayları (anlam genişlemesi, anlam iyileşmesi gibi) yaşayarak aynı anlamda kullanılır hâle geldiği veya zamanla lehçe veya ağızlarda iki kelimedenden birinin kullanımdan düşerek diğerinin yerine kullanıldığını söylemek yanlış olmasa gerek.

Kıyak sözcüğünden hareketle, sözcüklerin geçmişten günümüze anlam değişmesi, anlam genişlemesi, anlam daralması gibi anlam olaylarına uğrayarak yaşamını devam ettirdiği ve söz varlığında bir dildeki ağız diyalektiğinin ne kadar önemli olduğu gerçeği bu çalışma ile bir kez daha gözler önüne serilmeye çalışılmıştır.

Geçmişten günümüze ortaya konulan tarihî dönemlere ait eserler ve bu eserlerin sözvarlığı üzerinde yapılacak anlam çalışmaları, dil içerisinde yer alan sözcüklerin zaman içerisinde hangi anlamlar yüklendiklerini ortaya koyacaktır.

Aynı zamanda ağızlarda varolan deyim, sözcük, kalıp söz gibi söz varlıklarının öğrenme ve öğretme ortamlarına ölçülü, kontrollü ve farkındalık oluşturacak şekilde getirilmesi bu malzemenin kuşaklar boyu aktarılmasını da sağlayacaktır (Ünveren, 2020, s.274) Çünkü bir toplumda yaşayan bireyler, sadece o toplumda konuşulan ortak dili değil, bunun yanı sıra kültürü de öğrenerek büyürler. (Ünal, Taşkaya ve Ersoy, 2018, s.135-136)

Kaynaklar

- Akbaba, D. E.(2007).Nogay Türkçesi. A.B. Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.623-678). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aksan, D. (2013). *Türkçenin gücü*. Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2016). *Anlambilim, anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. ve Dilçin, D. (1996). *XIII. yüzyıldan beri Türkiye Türkçesiyle yazılmış kitaplardan toplanan tanıklarıyla tarama sözlüğü IV- K-N*, Ankara: TDK Yayınları.
- Altaylı, S. (1994). *Azerbaycan Türkçesi sözlüğü I-II*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Arıkoğlu, E.(2007).Hakas Türkçesi. A.B. Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.1085-1148). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Atalay, B.(1946). *Türkçede kelime yapma yolları*. İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi.
- Atalay, B. (1998). *Kâşgarlı Mahmud-Divânü lûgât-it-Türk, Cilt I-II- III-IV*. Ankara: TDK Yayınları.
- Atalay, B. (1970). *Abuşka Lûgatı veya Çağatay Sözlüğü*. Ankara: Akyıldız Matbaası.
- Ayazlı, Ö. (2017). *Sarı Uygurcanın grameri ve Eski Türkçe ile karşılaştırmalı söz varlığı*. İstanbul: Kesit Yayınları.

- Banguoğlu, T. (1998). *Türkçenin grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Caferoğlu, A. (2011). *Eski Uygur Türkçesi sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Clauson, S.G. (1972). *An etymological dictionary of pre-thirteenth- century Turkish*. İngiltere: Oxford.
- Çengel, H.K. (2017). *Kırgız Türkçesi grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Dilek G. F. (2007). Altay Türkçesi. A.B. Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.1009-1084). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Eraslan, K. (2012). *Eski Uygur Türkçesinde grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Eraslan, K., Sertkaya, O.F. ve Yüce, N. (1979). *Reşit Rahmeti Arat- Kutadgu bilig uu-indeks*. İstanbul: Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü.
- Erdal, M. (1991). *Old Turkic word formation*. Almanya: Wiesbaden.
- Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- Ersoy Y. H. (2007). Başkurt Türkçesi. A.B. Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss. 749-810). Ankara: Akçağ Yayınları
- Ersoy, F. (2007). Çuvaş Türkçesi. A.B. Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss. 1285-1340). Ankara: Akçağ Yayınları
- Gabain, A. V. (1988). *Eski Türkçenin grameri* (M. Akalın, Çev.). Ankara: TDK Yayınları.
- Gülensoy, T. (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe sözcüklerin köken bilgisi sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gülensoy, T. (2016). *Kırgız Türkçesi grameri (ses bilgisi-şekil bilgisi)*. İstanbul: Bilge-Kültür-Sanat Yayınları.
- Gülsevin, G. (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde ekler*. Ankara: TDK Yayınları.
- Hacıeminoğlu, N. (1996). *Karahanlı Türkçesi grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kalsın, Ş.(2013). *Harezm Türkçesinde isim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kara, M. (2005). *Türkmen Türkçesi grameri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kara, M. (2007).Türkmen Türkçesi. A.B. Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.231-290). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaağaç, G.(2008). *Türkçe verintiler sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Karamanlıoğlu, A. F.(1989). *Seyfî Sarâyî- Gülistan tercümesi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kartallıoğlu, Y. ve Yıldırım, H.(2007). Türkiye Türkçesi. B. Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.31-80). Ankara: Akçağ Yayınları.

- Kasapoğlu Çengel, H. (2007).Kırgız Türkçesi, A.B. Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.481-542). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kestelli, R. N. (2011). *Resimli Türkçe kamus*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kirişcioğlu, M.F. (2007). Saha Türkçesi. A.B.Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.1229-1284). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2010). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Nişanyan, S. (2012). *Sözlerin soyağacı: Çağdaş Türkçenin etimolojik sözlüğü*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Özyetgin, M.(2001). *Ebu Hayyan-kitabu'l- idrâk li lisâni 'l- etrâk fiil: Tarihî-karşılaştırmalı bir gramer ve sözlük denemesi*. Ankara: Köksav Yayınları.
- Öner, M. (2015). *Kazan-Tatar Türkçesi sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Öner, M.(2007).Tatar Türkçesi. A.B.Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.679-748). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özkan, N.(1996). *Gagavuz Türkçesi grameri*. (Giriş-ses bilgisi-şekil bilgisi-cümle-sözlük metin örnekleri). TDK Yayınları.
- Özkan, N. (2007).Gagavuz Türkçesi. A. B.Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss. 81-170). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Öztürk, R.(2007).Özbek Türkçesi. A.B.Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri gramer* içinde (ss.291-354). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Öztürk, R. (2010). *Yeni Uygur Türkçesi grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Palmer, F.R. (2001). *Semantik yeni bir anlambilim projesi* (R. Ertürk, Çev.). Ankara: Kitâbiyat.
- Pekacar, Ç. (2011). *Kumuk Türkçesi sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Pekacar, Ç.(2007).Kumuk Türkçesi. A.B.Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.939- 1008). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sami, Ş.(1995).*Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Tamir, F. (2007).Kazak Türkçesi. A.B.Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.429-480). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tavkul, U. (2007).Karaçay-Malkar Türkçesi. A.B.Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss. 883- 938). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Toparlı, R. ,Vural, H. ve Karaatlı, R. (2007). *Kıpçak Türkçesi sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu.(2019). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 20.10.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Atasözü ve deyimler sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 17.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

- Türk Dil Kurumu.(2019). *Türkiye'de halk ağzından derleme sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 17.10.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Uygur, C.V.(2007).Karakalpak Türkçesi. A.B.Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.543-622). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ünal, K. Taşkaya, S.M. ve Ersoy, G. (2018). Suriyeli göçmenlerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 134-149.
- Ünlü, S. (2012). *Harezm- Altınordu Türkçesi sözlüğü*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Ünlü, S.(2012). *Karahanlı Türkçesi sözlüğü*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Ünveren, D. (2020).Türkçe öğretiminde Türkiye Türkçesi ağızları ile buna yönelik öğretmen tutum ve görüşleri, *Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 260-278.
- Yüksel, Z. (2007).Kırım-Tatar Türkçesi. A.B.Ercilasun.(Ed.), *Türk lehçeleri grameri* içinde (ss.811-882). Ankara: Akçağ Yayınları.

Extend Abstract

Introduction

Language is a means of agreement between people, a living entity that develops within its own laws, and is the most important cultural carrier of society. In this context, what is understood from a word, a word, a behavior and a fact is the thought that reminds them. There are words, grammatical structures and pragmatological instruments in the transfer of thoughts to the language and the use of language to make sense of the environment. In order to reveal the cultural values of society, the sound, vocabulary and narrative power of the language, it is necessary to evaluate the written works that have come up to the present day and to examine the vocabulary and meaning events experienced in these works. Kıyak is the name formed by the kıy- verb stem+ Ak suffix. In the old Turkish -Gak shaped suffix of the AK, Western Turkish, the beginning of the suffix falls g- consonant. Kıyak word, from past to present, is one of the words that have undergone changes in meaning. Many words belonging to historical periods from DLT to TDK Turkish Languages Institution Dictionary have been examined.

Method

This study was developed based on the scanning model in order to reveal the etymology of the word Kıyak” and its meaning fields from past to present. The universe of this study, consists of the meaning of the word “kıyak” and its meanings about the origin and origin of the word from the past to the present. In order to collect the data and to give the sound, shape and meaning events that Kıyak word has gone through from the past to the present, historical dictionaries and grammar works of Turkish language have been scanned and analyzed.

Result, Discussion, Conclusion

Kıyak is the name formed by the kıy- verb stem+ Ak suffix. In the works and dictionaries of historical periods related with base , “go back on one’s promise; dare; cutting, cutting into small pieces; return; to filter; make; to sew; to betray.” Many meanings were encountered. It is observed that the suffix -Ak suffix, which comes to the base , makes tools, objects, abstract, concrete names, place and organ names, adjectives. It can also be stated that he continues his life in language as idiom and slang word.

The word kıyak is also one of the words that have undergone meaning changes from past to present. Many words from historical periods from DLT to Turkish Dictionary have been examined. When evaluated in general, it is a word determined in DLT in the meaning of "broth, butter, cream". EUTS, KTS, HATS, ETG, KB did not find the word kıyak. This word was encountered in Karahanli Turkish Dictionary and Ayazlı's Grammar of Yellow Uighur and Comparative Vocabulary with Old Turkish.

This word, “cruel, chopper, cruel; human excrement ” literally, it can be seen in the dictionaries of TKYY, TVS, TS, GTS, RTK, KTS, DS and Tietze and Nişanyan. In addition to the negative meaning of the word, in many dictionaries (such as Turkish Lendings Dictionary, DLT, Kts, KTS, DS, GTS, RTS, TTSKBS, Proverb, Idioms Dictionary) “very beautiful, handsome, perfect, brave, brave, tolerant, extraordinary, meadow grass, cream, butter, very sweet etc. ” it is also seen to be used in positive meanings.

In addition to these meanings in Kamus-ı Türkî, it gives the meaning of “brave, valiant”. This word is also used as an idiom. This use continues today. Do somebody a favour: "to be material and moral support."; go easy one: slang. To be very fit, be suitable." It is seen to be used in the meanings.

In the Turkish Lendings Dictionary of the word, it is stated that it has been translated into different languages such as Chinese, Persian, Russian, Armenian, Bulgarian, Greek, and in these languages, instrument (violin), tree (poplar), women's item (veil), abstract-concrete noun (good; beautiful, brave) or adjective (fearless, strong man) was seen to be used.

In the Compilation Dictionary, besides its meanings in other dictionaries; “meadow; dessert; high language; human feces, scum; less open”; meanings are given. These meanings still exist today in the oral dialect. In KTTS, for kıyak word is given meanings “long narrow leaf of onions, garlic and the like”. It is seen that this meaning is used in the close meaning in Collation dictionary, ...The meadow grass that thickens and sharpens when dry...

In DLT, the meaning “stock, butter, cream” given for the word Kıyak does not exist today. It is seen that the term “kıyak” is used only for sweets with high sugar in Niğde dialect as a close meaning to this meaning in DLT. The fact that the word kıyak and kıyık is given different meanings in some dictionaries creates the idea that two words are two different words based on the same root. However, in some dictionaries (such as Tietze, Picture Turkish Kamus, Turkish Word Making Ways, Kumuk Turkish Dictionary), both words are used in the same or close meanings.

Consequently, it is said that the word kıyak is either used in the shape of a dialect in dialects and mouths by changing the voice or that both words are used in the same sense by experiencing meaning events (meaning expansion, meaning improvement), or over time, one of the two words in the dialect or mouths falls out of use and is used in place of the other. shouldn't be wrong.

In this study, the fact that words change meaning from past to present and continue to live by expanding meaning and how dialectic in a language is important in this language is tried to be revealed once again. The meaning studies to be made in the works of historical periods and the vocabulary of these works from the past to the present will reveal the meanings of the words in the language over time.